جەهمی بوونی ئەلبانی

وەڵامی گومانی مەدخەلیەکان لەسەر مامۆستا کامەران کەریم

نـووسـەر :
مامۆستا ئوسامه تەوحیدی

دیزاین و ئامادەکردن: سەرخەری دەوڵەتی ئیسلامی

بسم الله الرحمن الرحيم

ناونیشانی نامیلکە

مەدخەلیـەکی نەزان وتەیـەکی ماموستا کامەران ـی هێناوە

کەباس لەجەهمی بونی ئەلبان ـی ئەکات

نووسراوی

ماموستا ئوسامە تەوحیدی -حفظه الله-

ئامادەکردنی

سەرخەری دەوڵەتی ئیسلامی

١٤٤٧ هیجری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مەدخەلیـەکی نەزان وتەیـەکی ماموستا کامەران ـی هێناوه کەباس لەجەهمی بونی ئەلبان ـی ئەکات کەماموستا ئەفەرمویت : (ئەلبانی ئەڵێت جوێن به الله وپێغەمبەر صلی الله علیه وسلم بەیت کافرنابیت).

مەدخەلیه نەزانەکـه وتەیـەکی ئەلبانی هێناوه تا واپیشان ـی خەڵکی بات ئەلبانی کەگوایه ئەلبانی بێ هیچ تەفسیلێ تەکفیری ئەوکەسـه ئەکات کەجوێن به الله ورسول صلی الله علیه وسلم ئەیـات.

بەڵام مەدخەلیـەکه درۆی کرد ماموستا کامەران ڕاستی کرد تقبله الله چونکـه ئەم وتەی ئەلبانی وتەیـەکی موحکەم نیـه لەبەرئەوەی ناڵێ ئەوەی جوێن بەدین بات کافر ومورتەده ئەگەرچی خۆی بەتاوانباریش بزانێت ئەلبانی واناڵێت بەڵـکو تەنهـا ئەڵێ کوفری لێ دەرکەوتوه ئایا چی کوفرێکـ ؟ بۆئەوەی بزانیت کەئەلبانی تەکفیری جوێندەر به الله ودین ناکـات هەرخودی ئەلبانی خۆی تەفسیل ـی داوه بەم بابەته ڕونیکردۆتەوه کەلەهەموو حاڵەتێکدا کوفری گەوره نیـه ئەلبانی تەنها جۆرێک لەجۆرەکانی جوێن ـدان بەالله ورسول تەکفیرئـەکات ئەویش ئەوجۆرەیـه کەلەگەڵ جوێندانەکه لەدڵەوه بـەحەڵاڵی بزانێت کەواتـا مەدخەلیەکان یان ئەبێت ئەم کتێب و تۆماره دەنگیانەی ئەلبانی لەناوی بدەن وبڵێن ئەمانه دەنگ ونوسراوی ئەلبانی نیـه.

یانیش ئەبێت نکۆڵی نەکەن ملکەچ بن ودانی پێدا بنێن ئەو وتەی لەڤیدۆکه هاتوه بەم وتانەی خۆی شەرح بکەن کەبریتیه لەوه ئەلبانی لەم بابەتەدا تەکـفیر تەنها بەاعتقاد ئەکـات نەک تەنها به قەول (ووته).

وردەکاری وتەکانی ئەلبانی لەم بارەیەوە کەخوٚی ڕوونی کـردوٚتەوە لەچی حاڵەتێک جوێندەر بە الله ودین کـافرەبێت، ئەلبان ـی خوٚی ئەڵێت : من يسب الله عز وجل، أو يسب نبيه عليه السلام، أو يسب الدين؛ الأمر يعود إلى القصد.

ئەوکەسـەی جوێن بە الله بات یان بەپێغەمبەر صلى الله عليه وسلم یان بەدین ئەوا ئەم شتە ئەگەڕێتەوە بوٚسەر مەبەستی کەسەکە. — (الهدى والنور 880/03: 57: 00 و880/10: 24: 01).

پرسـیاری لێـکرا لەبارەی کەسـێ جوێن بەدین بات ؟ حوکمی چیە لەووەڵامدا ئەلبانی ئەڵێت : "حرام، ومن استحل ذلك بقلبه فهو كُفر" واتا : حەرامـە ئەوەی لەدڵەوە بەحەڵاڵـی بزانێت ئەوە کوفرە. — (الهدى والنور 192/30: 06: 00).

پرسیارێ تری لێکراوە لەبارەی کەسـێ جوێن بەدین بات حوکمی چیە ؟ ئەڵـێت : "إما كافر، أو فاسق". واتا : یان کـافرە یان فاسق ـە. پرسیارکەر ئەڵێت : (طيب مثلاً عصبية؛ فقال: "فاسق") واتا : بوٚنمونە کەسـێ لەتوڕەیدا جوێن بات ؟ ئەلبان ـی ئەڵێ : ئەمە فاسقە (واتا کافر نابێت). — (الهدى والنور 664/18: 16: 00).

وە ئەڵێت مەرج نیە هەرکەسێ جوێن بە الله بات کافربێت بەڵکـو ئەکرێت جوێندانەکەی بەهوٚکـاری نەزان ـی یان خراپی پەروەردەکەی بێت ! (ما نرى ذلك على الاطلاق؛ فقد يكون السب والشتم ناتجاً عن الجهل، وعن سوء تربية

— (موسوعة الألباني في العقيدة 4/289، والهدى والنور (820/ 03: 46: 00).

پرسیاری لێکراوە پێی ئەڵێن : شيخنا وردت بعض الآثار عند بعض الأئمة وعن بعض الصحابة كخالد بن الوليد، وبعض الأئمة كالإمام أحمد؛ بكفر شاتم الله أو الرسول، واعتبروه كفر ردة؛ فهل هذا على إطلاقه؟

شێخـمان هەنێ ئاثار لەپێشەوایانەوە هاتوە لە لەهاوەڵانەوە وەک خالدی کوڕی ولید وهەندێ لەپێشەوایان وەکو ئیمام ـی احمد تەکفیری ئەوکەسـە ئەکەن کەجوێن ئەیا بە الله و پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم وەبەکوفر ومورتەد بـونەوەیان داناوە ئایا ئەمە بەڕەهاییـە ؟

لەوەڵامـدا ئەلبانی ئەڵێت : ما نرى ذلك على الإطلاق؛ فقد يكون السب والشتم ناتجاً عن الجهل وعن سوء التربية، وقد يكون عن غفلة، وأخيراً: قد يكون عن قصد ومعرفة؛ فإذا كان بهذه الصورة عن قصد ومعرفة؛ فهو الردة الذي لا إشكال فيه.

ئێمە بەو ڕەهاییە نای بینین ئەکرێ جوێن دان بە الله ودین بەهۆی نەزان ـی وخراپی پەروەردەکەی بێت وەئەکرێ بەهۆی بێ ئاگای بێە وە ئەکرێت بەزانست ومەبەستەوە بێت ئەگەر بەم جۆرەبێت ئەوا هەڵگەڕانەوەیە هیچ گومانێکی تێدانـیە (کەواتـا ئەلبانی کاتێ جوێندەری پێ کافرە : ١ - بەعلمەوە بیکات ٢ - بەمەبەستی سوکایەتی بەدین جنێوبات واتا ئێمە ئامێرێک ببەین فەحسی دڵی جوێندەربکەین بزانین مەبەستی سوکایەتیە بەدیـن بەڵام وەک ئەلبانی

ئەڵێت ئەگەر لەتوڕەیی و کەم ئەدەبیدا جوێن بات بەدین ئەواکـافرنابێت لەوحاڵەته).

ئەڵـێت : أما إذا احتمل وجه من الوجوه الأخرى التي أشرت إليها؛ فالاحتياط في عدم التكفير أهم إسلامياً من المسارعة إلى التكفير"

بەڵام ئەگەر جوێن ـدانەکەی یەکێ لەو ڕووانەی هەڵگرت کەئاماژەم پێ یا ئەوا ئەبێت خۆپارێزی بکرێت لەتەکفیرکـردن ـی چونکە وریابون لەتەکفیرکـردن گرنگترە لەخێرای کردن لەوەی تەکفیربکەیت. — (الهدى والنور 820/03: 46: 00)

پرسـیاری لێکراوە : منافق يشتم الذات الإلهية لأي سبب، ويحب الكفار كأنهم إخوانه؛ هل نستطيع أن نكفره؟

منافقێک جوێن بەزاتـی الله تعالى ئەیات بەهەرهۆکارێ بێت وەکافران ـی خۆشەوێ وەک ئەوەی برای بن ئایا ئەتوانین تەکفیـری بکەین ؟

ئەلبانـی ئەڵێت : “لا، ما نكفره إلا إذا استحل موالاة الكفار بقلبه"
واتا : نەخـێر تەکـفیری ناکەین تا له دڵەوە دۆستایەتی کافران بەحەڵاڵ نەزانێت.
— (سلسلة الهدى والنور 439/24)

کەواتـا بەڵێ ئەلبانی ئەڵێ جوێندەر کافرە بەڵام گەر جوێندەرەکە لەبێ ئەدەبی وجەهل و توڕەیی و خراپی پەروەردە جوێن بات بە الله ودین لای ئەلبانی کافرنیه.

کاتێ کافرە کەلەدڵەوە جوێندان بەحەڵاڵ بزانێت وە یان لەدڵەوە مەبەستی ئەوەبێت سوکایەتی بەدین بکات ئەمەش تەنها الله ئەیزانێت کەواتا شتێک نیە بەناوی تەکفیرکردن لەسەر جوێندان بە الله وبەدین لەزاهیردا کوفرەکە تایبەتە بەدڵ وە دڵیش تەنها الله پێی ئاگادارە.

ئینجا بابزانین ئەهلی سونەت چیان فەرمووە لەم بارەیەوە :

ئیمام إسحاق بن راهویە ئەفەرموێت : "أجمع المسلمون على أن من سب الله أو سب رسوله صلى الله عليه وسلم ...أنه كافر بذلك وان كان مقرا بكل ما أنزل الله"

موسڵمانان تێکڕا کۆدەنگن کەوائەوکەسەی جوێن ئەیات بەالله یان بەپێغەمبەر صلى الله عليه وسلم ... بەوکارە کافر ئەبێت ئەگەرچی دانیش بنێت بەهەموو ئەوەی الله دایبەزاندوە.

شیخ ـی ئیسلام ابن تیمیة لە الصارم المسلول ص 4 ئەفەرموێت : ئیمام محمد بن سحنون فەرموویەتی : "أجمع العلماء على أن شاتم النبي صلى الله عليه وسلم المتنقص له كافر .. ومن شك في كفره وعذابه كفر"

زانایان کۆدەنگن لەسەرئەوەی جوێندەر بەپیغەمبەر صلى الله عليه وسلم وەئەوەی لەرێزی پێغەمبەر کەم بکاتەوە صلى الله عليه وسلم کافرە .. ئەوەی گومانی هەبێت لەکوفر وسزاکەی ئەوکەسەش کافرە.

حوکمی ئەووتەیە چیە کەپێت وابێت ئەگەر کەسێ جوێن بات بەالله ودین ولەهەمان کاتدا تەکفیرناکرێ وبەئیمانداری دائەنرێت ؟ ئایا کەسێ جوێندەر بە الله ودین بەموسڵمان دانێ وپێی وابێت ئەگەر ئەوکەسەی جوێن ئەیا بەدین لەهەمان کاتدا ئەگەر ئیماندار بێت حوکمی ئەم وتە چیە ؟

شیخی ئیسلام ابن تیمیة لە المسائل والأجوبة هاتوە 1 / 130 لەبارەی جەهمیەکانەوە فەرموویەتی : فيجوزون أن يكون الرجل مؤمنًا بقلبه وهو يسب الأنبياء والقرآن ويتكلم بالشرك والكفر ،.. وهذا القول قد كفر قائله غير واحدٍ من الأئمة كوكيع بن الجراح وأحمد بن حنبل وغيرهما.

جەهمیەکان بڕوایان وایە ئەگەر کەسێ ئیمانداربێت لەدڵەوە لەکاتێکدا جوێن بەپێغەمبەران و قورئانیش بات وە شیرک وکوفریش بڵێت .. خاوەن ئەم وتەیە بەکافر دانراوە لەلایەن زیاد لەیەکێ لەپێشەوایان وەک وەکیعی کوڕی جراح و ئەحمەدی کوڕی حەنبەل وجگە لەوانیش.

وە ئەفەرموێت لە صارم المسلول لە 512 : نقول: إن سب الله أو سب رسوله كفر ظاهرا وباطنا وسواء كان الساب يعتقد أن ذلك محرم أو كان مستحلا له ...هذا مذهب الفقهاء وسائر أهل السنة القائلين بأن الإيمان قول وعمل.

ئێمە ئەڵێین جوێندان بە الله وبەپێغەمبەر صلى الله عليه وسلم کوفرێکی زاهیر و باطنە جیاوازی نیە کەسی جوێندەر بڕوای وابێت جوێندانەکەی حەرامە یان پێی حەلاڵ بێت ... ئەمەش بۆچونی هەموو فوقەهایانی ئەهلی سونەتە کەبڕوایان وایە ئیمان وتە وکردارە.

ئیمام ـی ابن حزم لە المحلى 12 / 435 ئەفەرموێت : وأما سب الله تعالى - فما على ظهر الأرض مسلم يخالف في أنه كفر مجرد، إلا أن الجهمية، والأشعرية - وهما طائفتان لا يعتد بهما -

بەڵام جوێن ـدان بە الله تعالى لەسەر زەویدا موسڵمانێک نیە بۆچونی جیاوازبێت لەوەی کەخودی جوێندان کافربوونە تەنها جەهمیەکان وئەشعەریەکان بۆچونیان جیاوازە ئەم دووکۆمەڵەیەش اعتمادیان پێ ناکرێت.

الحمد لله رب العالمين